

เนื้อหาของบทนี้จะเป็นการนำเสนอข้อมูลทางด้านกายภาพโดยทั่วไปของพื้นที่ศึกษา ในสภาพปัจจุบันในด้านต่างๆ ทั้งบริเวณที่ตั้งและอาณาเขต ความเป็นมา สภาพสังคม เศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อม ตลอดจนถึงการนำเสนอข้อมูลทางด้านสถิติที่มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาของ วิทยานิพนธ์ เพื่อเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจ และใช้ในกระบวนการวิเคราะห์พื้นที่ศึกษา รวมถึงใช้ในการสร้างความเชื่อมโยงพื้นที่ศึกษา เข้ากับแนวคิดและทฤษฎี ที่ได้นำเสนอมาแล้วใน บทที่ 2 ที่ผ่านมา ทั้งนี้เนื้อหาหลักที่สำคัญที่จะนำเสนอในบทนี้ได้แก่ ที่ตั้งและอาณาเขตของพื้นที่ ศึกษา ประวัติความเป็นมาของพื้นที่ศึกษา ลักษณะประชากรในด้านต่างๆ สภาพสังคม ระบบ โครงข่ายคมนาคม ลักษณะการตั้งถิ่นฐานและรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน และสาธารณูปโภค สาธารณูปการและความต้องการในอนาคต ตามรายละเอียดที่จะกล่าวดังต่อไปนี้

3.1 ที่ตั้งและอาณาเขตของพื้นที่ศึกษา

พื้นที่บางชั้นตามทีระบุใน โครงการวิจัยทางวัฒนธรรมและประเพณีของบางชั้นที่ จัดทำโดยมหาวิทยาลัยคอร์เนล (Cornell University) ตามโครงการ Cornell Thai Project ในช่วง ปี พ.ศ. 2491 นั้น ในปัจจุบันมีขอบเขตพื้นที่ตามการแบ่งเขตการปกครองของกรุงเทพมหานครอยู่ใน 3 เขตคือ เขตคันนายาว เขตคลองสามวา และเขตมีนบุรี โดยมีคลองบางชั้นซึ่งเป็นคลองสาขา ที่แยกจากคลองแสนแสบเป็นเสมือนแนวแกนยึดพื้นที่ไว้ด้วยกัน ดังที่แสดงไว้ในแผนที่ 3.1 หน้า 39 โดยมีเนื้อที่รวมกันทั้งหมด 200.311 ตร.กม. หรือ 125,194.375 ไร่ ทั้งนี้ในการแบ่งกลุ่มพื้นที่เพื่อการ บริหารจัดการเมือง ตามโครงสร้างการพัฒนาเมืองที่กำหนดไว้ในผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร (ปรับปรุงครั้งที่ 2) นั้น ทั้ง 3 เขตจัดเป็นพื้นที่พัฒนาตามลักษณะเฉพาะในกลุ่มต่างๆ ดังนี้ (สำนัก ผังเมือง กรุงเทพมหานคร, 2548 : 1-1)

1. เขตคันนายาวจัดอยู่ในกลุ่มบูรพา ซึ่งเป็นเขตที่อยู่อาศัยรองรับการขยายตัวของเมือง (Transition Zone) ด้านตะวันออกตอนใต้ ในปัจจุบันพื้นที่ส่วนนี้ จัดเป็นพื้นที่ประเภท ที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย
2. เขตคลองสามวาจัดอยู่ในกลุ่มสุวินทวงศ์ ซึ่งเป็นเขตเกษตรกรรมและที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมดี ในปัจจุบันเป็นพื้นที่เกษตรกรรม โดยในอนาคตมีโครงการพัฒนา เป็นพื้นที่ที่อยู่อาศัยสภาพแวดล้อมดี
3. เขตมีนบุรีจัดอยู่ในกลุ่มศรีนครินทร์ซึ่งเป็นเขตศูนย์ชุมชนชานเมืองรองรับสนามบิน สุวรรณภูมิ โดยมีแผนการพัฒนาเป็นที่อยู่อาศัยรองรับแหล่งงาน

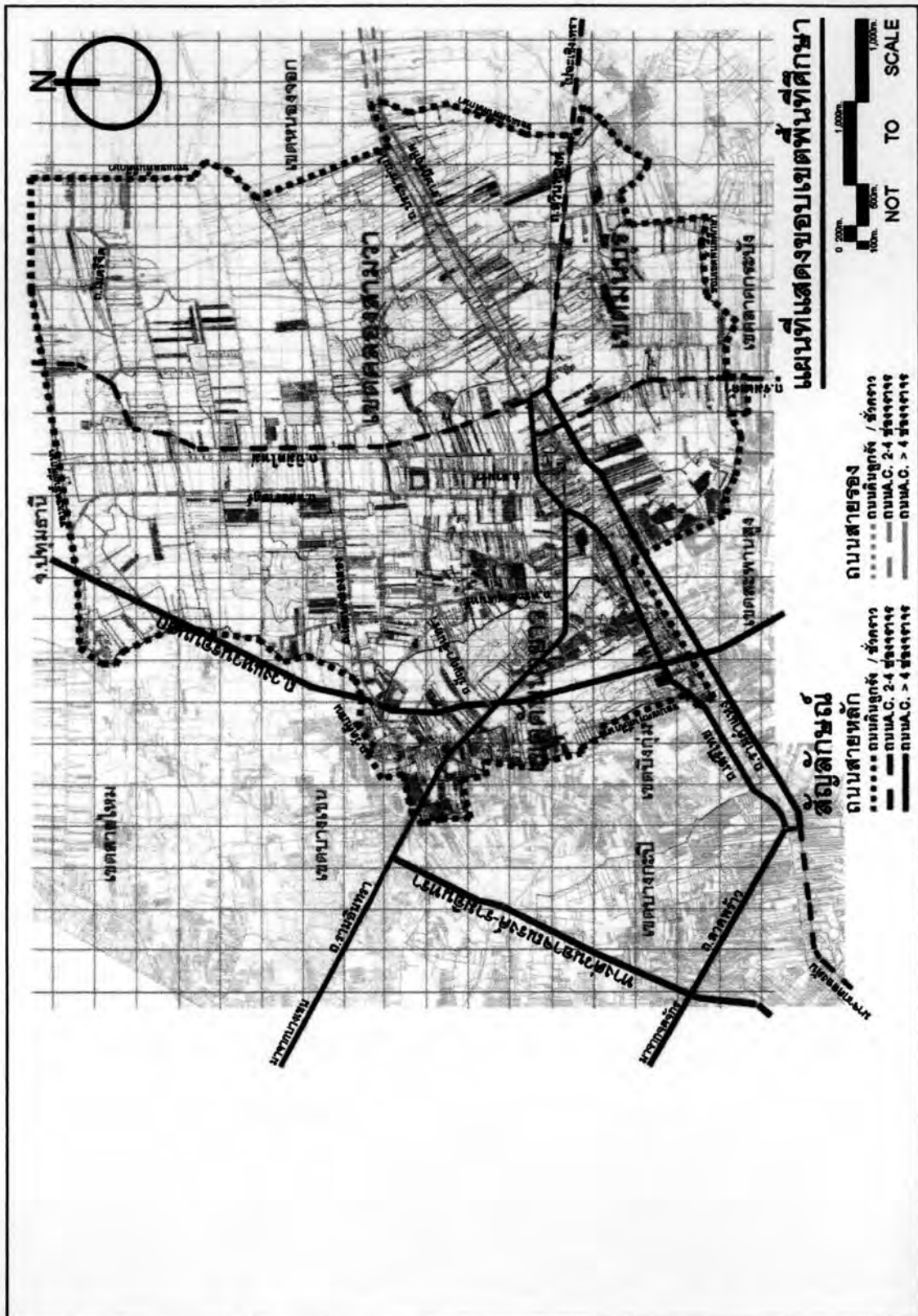
นอกจากนั้นจากการประสานนโยบายของคณะกรรมการผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร และความต้องการของประชาชน ยังได้มีการกำหนดบทบาทและแนวทางการพัฒนาพื้นที่ กรุงเทพมหานครทั้ง 3 เขตให้มีบทบาทเป็นเขตที่อยู่อาศัย เขตเมืองอุทยาน และเขตชุมชนเมือง รองรับสนามบินสุวรรณภูมิตามลำดับ ในปัจจุบันสภาพทางกายภาพโดยทั่วไปของพื้นที่บางชั้นมีความคล้ายคลึงกับพื้นที่ชานเมืองอื่นๆที่อยู่ในกระบวนการกลายเป็นเมือง (Urbanization)

3.2 ประวัติความเป็นมาของพื้นที่ศึกษาโดยสังเขป

ความเป็นมาของพื้นที่ศึกษามีรายละเอียดที่แตกต่างกันไปในแต่ละเขต แต่ที่นับว่ามีความสำคัญและมีหลักฐานที่บ่งบอกความเก่าแก่มากที่สุดก็คือเขตมีนบุรี ซึ่งในภายหลังถูกแบ่งเป็นสองเขตคือเขตมีนบุรีและเขตคลองสามวา โดยมีรายละเอียดความเป็นมาดังนี้ (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540: 78)

เขตมีนบุรีเดิมมีฐานะเป็นจังหวัดหนึ่ง ขึ้นอยู่กับมณฑลกรุงเทพฯ เมื่อพ.ศ. 2445 ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้รวมท้องที่อำเภอสามวา (เขตมีนบุรีในปัจจุบัน)กับอีกสามอำเภอได้แก่ อำเภอแสนแสบ อำเภอเจียรดับ อำเภอหนองจอก ตั้งเป็นเมืองชานนามว่า "เมืองมีนบุรี"อันมีความหมายว่า"เมืองปลา"เพื่อให้คู่กับ"เมืองธัญบุรี"ซึ่งมีความหมายว่า"เมืองข้าว" ซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้ตั้งขึ้นอยู่ก่อนแล้ว มณฑลกรุงเทพฯในสมัยนั้นประกอบด้วย 6 จังหวัดคือ ปทุมธานี นครเขื่อนขันธ์ สมุทรปราการ นนทบุรี ธัญบุรี และมีนบุรี

ในปีพ.ศ. 2473 ถึงพ.ศ. 2474 เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจประเทศไทยและงบประมาณแผ่นดินในขณะนั้นอย่างหนัก พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้แก้ไขเหตุการณ์โดยการยกเลิกหรือรวมกรมกองต่างๆ ในส่วนกลางและยุบมณฑลจังหวัดและสถานที่หรือส่วนราชการบางแห่ง จังหวัดมีนบุรีก็เป็นพื้นที่หนึ่งซึ่งถูกยุบมารวมเข้ากับจังหวัดพระนครขึ้นต่อมณฑลกรุงเทพฯตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2474 เป็นต้นมา

แผนที่ 3.1 แสดงขอบเขตพื้นที่ศึกษา (พ.ศ.2548) แบ่งเขตตามเขตการปกครองกรุงเทพมหานครปัจจุบัน
 ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร, ภาพถ่ายทางอากาศปี พ.ศ. 2543 กรมแผนที่ทหาร, www.googleearth.com

การศึกษากการเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์ของบางชั้นช่วงปี พ.ศ. 2491ถึงปัจจุบัน นายวิชา สอแสง 4874169525
 สาขาภูมิสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.3 ลักษณะประชากร

ประชากรในพื้นที่ศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงมาโดยตลอดในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา โดยที่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับสภาพเศรษฐกิจ สังคมและการใช้ที่ดินของแต่ละช่วงเวลา การทำความเข้าใจกับลักษณะประชากรด้านในต่างๆ จะช่วยให้เข้าใจความสัมพันธ์ของประชากรและความเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์ของพื้นที่ศึกษามากขึ้น ซึ่งนั่นรวมไปถึงเรื่องจำนวนแรงงาน การจ้างงานที่เกิดตามลักษณะสภาพเศรษฐกิจในช่วงเวลาต่างๆ ของพื้นที่ศึกษาด้วย

3.3.1 การเปลี่ยนแปลงประชากร

การเปลี่ยนแปลงประชากรในพื้นที่ศึกษานั้น ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาประชากรเป็นกลุ่มตัวเลขในพื้นที่เดียวกัน โดยไม่ได้แบ่งตามเขตการปกครองที่เปลี่ยนแปลงไปตามระยะเวลา และพิจารณาเฉพาะเขตคลองสามวาและมีนบุรีเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการพิจารณาความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา และเพื่อแก้ปัญหาความไม่ต่อเนื่องของข้อมูลทางสถิติที่สามารถสืบค้นจากแหล่งต่างๆ ได้

จากการพิจารณาการเปลี่ยนแปลงประชากร ตามที่ระบุในตารางที่ 3.1 หน้า 42 จะพบว่าประชากรในพื้นที่ศึกษา มีอัตราที่เพิ่มขึ้นโดยตลอดในอัตราที่สม่ำเสมอ แต่ช่วงที่ประชากรในพื้นที่ศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงเป็นที่น่าสังเกต มากกว่าอัตราปกติคือช่วงปี พ.ศ. 2529 ถึงพ.ศ. 2530 และช่วงปีพ.ศ. 2538 ถึงพ.ศ. 2540 ซึ่งมีอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรจากปีที่ผ่านมาถึงร้อยละ 9.53 และร้อยละ 11.77 ตามลำดับ และอัตราการเปลี่ยนแปลงของความหนาแน่นประชากรในพื้นที่ศึกษาดังที่แสดงในตารางที่ 3.2 หน้า 44 ก็เป็นไปในลักษณะเดียวกัน สำหรับสาเหตุการเพิ่มของอัตราการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว นั้น จะมีการอภิปรายอีกครั้งในบทที่ 5 ต่อไป

3.3.2 ลักษณะประชากร

จากการรวบรวมข้อมูล โดยสำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร ลักษณะประชากรในพื้นที่ศึกษาในปีพ.ศ. 2548 พื้นที่ศึกษามีประชากรรวม 250,191 คน (ไม่รวมประชากรในเขตคันนายาว) แขวงมีนบุรีมีประชากรมากที่สุดคือ 80,866 คน รองลงมาได้แก่ แขวงบางชันและแขวงสามวา ตะวันตก จำนวน 51,044 คนและ 38,235 คนตามลำดับ แขวงมีนบุรีเป็นศูนย์กลางการค้าการบริการ สถานที่ราชการและศูนย์กลางการคมนาคมขนส่ง แขวงบางชันเป็นพื้นที่ต่อเนื่องกับเขตชานเมืองด้านตะวันออกของกรุงเทพมหานคร (Eastern suburbs) พื้นที่แขวงอยู่ทางทิศเหนือของแขวงมีนบุรี มีถนนรามอินทรา ถนนสุวินทวงศ์ตัดผ่านพื้นที่แขวง ประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นในบริเวณถนนพระยาสุเรนทร์ ถนนหทัยราษฎร์ และถนนรามอินทรา ส่วนใหญ่เป็นหมู่บ้านจัดสรร ส่วนแขวงสามวาตะวันตกซึ่งอยู่เหนือแขวงบางชันนั้น ชุมชนส่วนใหญ่จะอาศัยตามแนวถนนหทัย

ราษฎร และถนนนิมิตใหม่ ส่วนแขวงแสนแสบ แขวงสามวาตะวันออก แขวงทรายกองดินใต้ และ แขวงทรายกองดินนั้น มีจำนวนประชากรลดลงไปตามลำดับ โดยในปีพ.ศ. 2548 เขตทั้ง 4 ดังกล่าวมีจำนวนประชากร 37,153 , 20,256 , 13,047 , 9,590 คนตามลำดับ (สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร available from www.bma.go.th [5 February 2007]) การตั้งถิ่นฐานในแขวง ทั้ง 4 ค่อนข้างกระจุกกระจาย โดยบางส่วนอาศัยอยู่ตามแนวคลองต่างๆ ถนนมิตรไมตรี ซอยเข้า วัดสุขใจ และซอยเลียบคลองสาม และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับประชากรในอดีต แขวงมีนบุรี แขวงบางชัน และแขวงสามวาตะวันตก จะมีการเคลื่อนไหวประชากรสูงมากเนื่องจากมีการลงทุน ก่อสร้างโครงการหมู่บ้านจัดสรร ส่วนแขวงอื่นที่เหลือ มีการเคลื่อนไหวประชากรไม่มากนักส่วนใหญ่เป็นครัวเรือนเกษตรกรรม

ในด้านความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่ก็เป็นไปในลักษณะเดียวกันคือแขวงที่มีความหนาแน่นของประชากรมากเป็นสามอันดับแรกในพื้นที่ศึกษาคือแขวงมีนบุรี แขวงบางชัน และแขวงสามวาตะวันตก คือมีความหนาแน่นประชากรต่อพื้นที่ 2,841 , 2,738 และ 1,577 คนต่อตร.กม.ตามลำดับ (สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร available from www.bma.go.th [5 February 2007])

3.3.3 โครงสร้างประชากร

จากข้อมูลที่ระบุในโครงการบูรณาการแผนผังพัฒนาเขตเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติกลุ่มบูรพา กลุ่มศรีนครินทร์ และกลุ่มสุวินทวงศ์นั้น ลักษณะโครงสร้างประชากรโดยทั่วไปของพื้นที่ศึกษา ในช่วงระยะเวลาการศึกษาไม่ค่อยมีความเปลี่ยนแปลงมากนักคือ มีประชากรในวัยเด็กสูงและเพิ่มมากขึ้นในวัยแรงงาน ส่วนวัยชราจะมีสัดส่วนที่ลดลงมากในแต่ละช่วงอายุ โดยมีประชากรในช่วงอายุ 35-39 ปีมากที่สุด โดยที่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะแหล่งงานในพื้นที่ ซึ่งยังคงมีชุมชนเกษตรกรรมอยู่มาก ประกอบกับการอุตสาหกรรมในพื้นที่เป็นอุตสาหกรรมเบาเป็นส่วนใหญ่ซึ่งอุตสาหกรรมเหล่านี้ต้องการแรงงานเพศหญิงจึงทำให้จำนวนประชากรเพศหญิงมีมากกว่า

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรในพื้นที่ศึกษา ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2492-2548

ปี พ.ศ.	จำนวนประชากร (คน)							หมายเหตุ
	เขตคัน นายาว	เขต มีนบุรี	เขตคลอง สามวา	พื้นที่ศึกษา (เขตมีนบุรี และคลอง สามวา)	อัตราการ เปลี่ยนแปลง เทียบกับปีที่ ผ่านมา(ร้อยละ)	กรุงเทพฯ	อัตราส่วน เทียบกับ กรุงเทพฯ (ร้อยละ)	
2492 ⁽¹⁾		23,012		23,012	-			
2496 ⁽²⁾		24,402		24,402	1.51			
2498*		3,782		3,782	ข้อมูลไม่เต็มพื้นที่			ปีที่ประกาศ จัดตั้งเป็น สุขาภิบาล
2499*		3,931		3,931	ข้อมูลไม่เต็มพื้นที่			ในเขต สุขาภิบาล
2500*		4,064		4,064	ข้อมูลไม่เต็มพื้นที่			ในเขต สุขาภิบาล
2501*		4,166		4,166	ข้อมูลไม่เต็มพื้นที่			ในเขต สุขาภิบาล
2502*		4,260		4,260	ข้อมูลไม่เต็มพื้นที่			ในเขต สุขาภิบาล
2503*		4,317		4,317	ข้อมูลไม่เต็มพื้นที่			ในเขต สุขาภิบาล
2504*		4,439		4,439	ข้อมูลไม่เต็มพื้นที่			ในเขต สุขาภิบาล
2505*		4,565		4,565	ข้อมูลไม่เต็มพื้นที่			ในเขต สุขาภิบาล
2506*		31,722		31,722	3.00			ขยายเขต สุขา- ภิบาล เดิมพื้นที่ อำเภอ
2507*		34,324		34,324	8.20			
2508*		35,370		35,370	3.05			
2509*		36,535		36,535	3.29			
2510*		37,275		37,275	2.03			
2512*		38,790		38,790	2.03			
2517**		45,309		45,309	1.36	4,129,609	1.10	
2518**		46,342		46,342	2.28	4,349,494	1.10	
2519**		47,115		47,115	1.67	4,545,608	1.04	
2520**		48,373		48,373	2.67	4,742,774	1.02	
2521**		50,016		50,016	3.40	4,870,509	1.03	
2522**		52,579		52,579	5.12	4,999,515	1.05	
2523**		55,369		55,369	5.31	5,153,902	1.07	
2524**	14,589"	58,451		58,451	5.73	5,331,402	1.10	"เป็นตัวเลข แขวง
2525+	16,632	61,349		61,349	4.96	5,468,286	1.12	
2526+	18,061	64,266		64,266	4.75	5,018,327	1.28	
2527+		66,966		66,966	4.20	5,174,682	1.29	
2528+		70,289		70,289	4.96	5,363,378	1.31	

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรในพื้นที่ศึกษา ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2492-2548 (ต่อ)

ปี พ.ศ.	จำนวนประชากร (คน)							หมายเหตุ
	เขตคัน นายาว	เขต มีนบุรี	เขตคลอง สามวา	พื้นที่ศึกษา (เขตมีนบุรี และคลอง สามวา)	อัตราการ เปลี่ยนแปลง เทียบกับปีที่ ผ่านมา(ร้อยละ)	กรุงเทพฯ	อัตราส่วน เทียบกับ กรุงเทพฯ (ร้อยละ)	
2529#		74,052		74,052	5.35	5,468,915	1.35	
2530#		81,110		81,110	9.53	5,609,352	1.45	
2531#	30,634	86,558		86,558	6.72	5,716,779	1.51	
2532#	32,931	92,741		92,741	7.14	5,832,843	1.59	
2533#	33,317	94,232		94,232	1.61	5,546,937	1.70	
2534#		100,618		100,618	6.78	5,620,591	1.79	
2535#	40,399	109,508		109,508	8.84	5,562,141	1.97	
2536#	42,782	116,250		116,250	6.16	5,572,712	2.09	
2537#	37,929	124,273		124,273	6.90	5,584,226	2.23	
2538#	46,194	132,957		132,957	6.99	5,570,743	2.39	
2539#	48,365	148,600		148,600	11.77	5,584,963	2.66	
2540#	71,377	89,184	73,640	162,824	9.57	5,604,772	2.91	เขตคลองสาม วาแยกออกจาก เขตมีนบุรี
2541#	74,979	92,480	82,445	174,925	7.43	5,647,799	3.10	
2542#	76,535	98,303	88,957	187,260	7.05	5,662,499	3.31	
2543#	77,610	102,375	95,481	197,856	5.66	5,680,380	3.48	
2544#	79,570	105,877	102,601	208,478	5.37	5,726,203	3.64	
2545#	81,048	109,241	109,156	218,397	4.76	5,782,159	3.78	
2546^	82,573	112,734	117,060	229,794	5.22	5,844,607	3.93	
2547^	83,611	115,212	124,476	239,688	- 3.60	5,634,132	4.25	
2548^	84,080	118,019	132,172	250,191	0.44	5,658,953	4.42	

ที่มา : การศึกษาค้นคว้าและรวบรวมจาก

- (1) Hanks (1972)
- (2) Sharp (1978)
- * สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, สำนักวิจัย (2512)
- ** แผนกเลือกตั้งและสถิติ, กองปกครองและทะเบียน, สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร อ้างถึงใน เทียนฉาย ภิระนันท์ และคณะ (2525)
- + แผนกเลือกตั้งและสถิติ, กองปกครองและทะเบียน, สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร
- # สำนักนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร อ้างถึงใน รายงานประจำปี พ.ศ. 2529 – 2545
- ^ กรุงเทพมหานคร, available from www.bma.go.th [5 February 2007]

หมายเหตุ แสดงปีที่มีการเปลี่ยนแปลงมากกว่าปกติ

ตารางที่ 3.2 แสดงความหนาแน่นประชากร ในพื้นที่ศึกษาในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2492-2548

ปี พ.ศ.	ความหนาแน่นประชากร (คน / ตร.กม.)						หมายเหตุ
	เขตคัน นายาว	เขต มีนบุรี	เขตคลอง สามวา	พื้นที่ศึกษา (เขตมีนบุรี และคลอง สามวา)	อัตราการ เปลี่ยนแปลง เทียบกับปีที่ ผ่านมา(ร้อยละ)	กรุงเทพฯ	
2492		132		132	-	-	จากการประมาณการ
2496		140		140	1.52	-	จากการประมาณการ
2500		145		145	0.89	-	จากการประมาณการ
2512*		223		223	4.48	2,851	จากการคำนวณ
2517**		260		260	3.32	2,632	
2518**		266		266	2.31	2,773	
2519**		270		270	1.50	2,898	
2520**		277		277	2.59	3,023	
2521**		287		287	3.61	3,105	
2522**		302		302	5.23	3,187	
2523**		318		318	5.30	3,285	
2524**		335		335	5.35	3,398	
2525+		351		351	4.78	3,485	
2526+		368		368	4.84	3,198	
2529#		420		420	4.71	3,486	
2530#		465		465	10.71	3,576	
2531#		497		497	6.88	3,644	
2532#		532		532	7.04	3,718	
2533#		541		541	1.69	3,536	
2534#		577		577	6.65	3,582	
2535#		628		628	8.84	3,546	
2536#		667		667	6.21	3,552	
2537#		713		713	6.90	3,560	
2538#		763		763	7.01	3,551	
2539#		852		852	11.66	3,560	
2540#	2,747	1,401	665	1,033	21.24	3,573	เขตคลองสามวาแยก จากเขตมีนบุรี
2541#	2,886	1,453	745	1,099	6.39	3,600	
2542#	2,946	1,545	804	1,175	6.92	3,610	
2543#	2,987	1,609	863	1,236	5.19	3,621	
2544#	3,063	1,664	927	1,296	4.85	3,650	
2545#	3,120	1,716	986	1,351	4.24	3,686	
2546^	3,178	1,771	1,058	1,415	4.74	3,726	

ตารางที่ 3.2 แสดงความหนาแน่นประชากร ในพื้นที่ศึกษาในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2492-2548 (ต่อ)

ปี พ.ศ.	ความหนาแน่นประชากร (คน / ตร.กม.)						หมายเหตุ
	เขตคัน นายาว	เขต มีนบุรี	เขตคลอง สามวา	พื้นที่ศึกษา (เขตมีนบุรี และคลอง สามวา)	อัตราการ เปลี่ยนแปลง เทียบกับปีที่ ผ่านมา(ร้อยละ)	กรุงเทพฯ	
2547 [^]	3,218	1,810	1,125	1,468	3.75	3,592	
2548 [^]	3,236	1,854	1,194	1,524	3.81	3,607	

ที่มา : การศึกษาค้นคว้าและรวบรวมจาก

1. * สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, สำนักวิจัย (2512)
2. ** แผนกเลือกตั้งและสถิติ, กองปกครองและทะเบียน, สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร อ้างถึงใน เทียนฉาย กิระนันท์ และคณะ (2525)
3. + แผนกเลือกตั้งและสถิติ, กองปกครองและทะเบียน, สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร
4. # สำนักนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร อ้างถึงใน รายงานประจำปี พ.ศ. 2529 - 2545
5. ^ กรุงเทพมหานคร, available from www.bma.go.th [5 February 2007]

หมายเหตุ แสดงปีที่มีการเปลี่ยนแปลงมากกว่าปกติ

3.3.4 การคาดการณ์ประชากร

สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร (2548: 2-5) ได้ทำการคาดการณ์จำนวนประชากรในพื้นที่ศึกษา โดยส่วนหนึ่งพิจารณาจากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรในอดีต โดยลักษณะการขยายตัวของประชากรในกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นนครหลวงจะขึ้นอยู่กับลักษณะทำเลที่ตั้ง สภาพเศรษฐกิจ สังคม ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน ระดับการพัฒนาโครงข่ายการคมนาคมขนส่ง การสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ตลอดจนสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

การคาดการณ์จำนวนประชากรในพื้นที่ศึกษา(ตารางที่ 3.3 หน้า 46) จากเอกสารโครงการบูรณาการแผนผังพัฒนาเขตเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติกลุ่มบูรพา กลุ่มศรีนครินทร์ และกลุ่มสุวิทวงศ์ (สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร, 2548) พบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2545-2565 ประชากรในบริเวณพื้นที่ศึกษาจะเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงมากคือ เฉลี่ยประมาณร้อยละ 80 แม้ว่าบางส่วนของพื้นที่ศึกษา จะถูกกำหนดโดยกฎกระทรวงออกตามความในพระราชบัญญัติผังเมืองรวมให้เป็นพื้นที่ชนบทและเกษตรกรรม และพื้นที่อนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม เป็นพื้นที่สีเขียว (Green belt area) และทางน้ำหลากขนานกันน้ำ ตามแนวพระราชดำริ อันเป็นการกำหนดขอบเขตการขยายตัวของกรุงเทพมหานคร แต่เนื่องจากพื้นที่ศึกษามีที่ว่างเป็นที่ดินแปลงขนาดใหญ่และมีจำนวนมากอีกทั้งมีราคาที่ดินที่ไม่สูงนัก ทำให้ง่ายต่อการพัฒนาโดยเฉพาะโครงการที่พักอาศัย นอกจากนั้นเหตุผลอีกประการคือพื้นที่ศึกษาอยู่ใกล้และมีเส้นทางคมนาคมเชื่อมต่อกับสนามบินสุวรรณภูมิซึ่งเป็นจุดดึงดูดการลงทุนในด้านต่างๆที่มีพลั่งอย่างมา

ตารางที่ 3.3 แสดงการคาดการณ์จำนวนประชากรในพื้นที่ศึกษา ทุกช่วง 5 ปีระหว่างปีพ.ศ. 2545-2565

เขต	จำนวนประชากรจากการคาดการณ์ปี พ.ศ. (คน)					อัตราการเปลี่ยนแปลง 20 ปี
	2545	2550	2555	2560	2565	
คันทายาว	81,048	97,629	105,539	112,244	118,949	46.76
มีนบุรี	109,241	149,059	174,556	196,167	217,779	99.36
คลองสามวา	109,156	138,086	163,233	184,547	205,862	88.60
พื้นที่ศึกษา (มีนบุรีและคลองสามวา)	218,397	287,145	337,789	380,714	423,641	93.98
กรุงเทพมหานคร	5,782,159	6,596,520	6,775,676	6,927,480	7,079,285	22.43
อัตราส่วนพื้นที่ศึกษาต่อกรุงเทพฯ (ร้อยละ)	3.78	4.35	4.99	5.50	5.98	-

ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร (2548: 2-6)

3.3.5 การเติบโตของภาคแรงงานตามการจ้าง

การเติบโตของภาคแรงงานตามการจ้างในภาคต่างๆที่สำคัญคือ ภาคอุตสาหกรรม ซึ่งพิจารณาจากจำนวนโรงงานในพื้นที่ศึกษาซึ่งมีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มมากขึ้นทุกปี โดยเฉพาะในเขตมีนบุรีซึ่งมีนิคมอุตสาหกรรมบางชั้นตั้งอยู่ในพื้นที่และมีอัตราการเพิ่มของจำนวนแรงงานในภาคอุตสาหกรรมมาโดยต่อเนื่อง (ตารางที่ 3.4 หน้า 47)

ส่วนการเติบโตของภาคแรงงานในภาคบริการ การค้าและเศรษฐกิจนอกระบบนั้นมีจำนวนแปรไปตามจำนวนประชากรในพื้นที่แต่ไม่มีผลกับลักษณะการเปลี่ยนแปลงในภาพรวมของภูมิภาคของพื้นที่ศึกษามากนัก

3.4 สภาพสังคม

ลักษณะสังคมในพื้นที่ศึกษาจากข้อมูลของ สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร (2548: 2-12 ถึง 2-14) มีรายละเอียดในด้านต่างๆดังนี้

1. ชุมชน ประชากรของพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่จะรวมกลุ่มกันตั้งถิ่นฐานตามเส้นทางคมนาคมทั้งทางบกและทางน้ำ โดยชุมชนดั้งเดิมจะอยู่ตามริมคลอง ส่วนชุมชนที่เกิดขึ้นใหม่จะอยู่ตามหมู่บ้านจัดสรรที่เพิ่มขึ้นทุกปี สำหรับชุมชนแออัดนั้นมีความแออัดน้อย ส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตคันทายาวเท่านั้น
2. ศาสนสถาน ในปีพ.ศ. 2548 พื้นที่ศึกษามีศาสนสถานทั้งสิ้น 38 แห่ง (ไม่นับรวมมูลนิธิ - ดูตารางที่ 3.5 หน้า 47) ส่วนใหญ่จะเป็นมัสยิด เนื่องจากประชากรดั้งเดิมในพื้นที่ศึกษาบางส่วนเป็นชาวไทยมุสลิมที่สืบเชื้อสายมาจากหัวเมืองทางภาคใต้ที่

อพยพเข้ามาในพื้นที่ช่วงแรกหลังจากที่มีการขุดคลองแสนแสบขึ้น ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อ 3.2

3. ชุมชนเกษตรกรรม ในปีพ.ศ. 2545 จากสถิติของสำนักพัฒนาชุมชนที่อ้างถึงในเอกสารโครงการบูรณาการแผนผังพัฒนาเขตเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติกลุ่มสวนทวงศ์ กลุ่มบุรพาและกลุ่มศรีนครินทร์(ตารางที่ 3.6 หน้า 49) ระบุว่าในพื้นที่ศึกษา โดยเฉพาะในเขตคลองสามวาและมีนบุรียังมีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ค่อนข้างมากและกิจกรรมการเกษตรส่วนใหญ่จะเป็นการทำนาข้าว ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ในพื้นที่ศึกษามีการถือครองที่ดินระหว่าง 10-20 ไร่ต่อครัวเรือน

ตารางที่ 3.4 แสดงจำนวนแรงงานภาคอุตสาหกรรมและการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ศึกษา ปีพ.ศ. 2537-2546

เขต	จำนวนแรงงาน (คน)				อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)		
	2537	2542	2544	2546	2537-2542	2542-2544	2544-2546
คันทายาว	9,077	9,722	8,177	-	7.11	-15.89	-
มีนบุรี	14,327	15,816	15,870	17,541	10.39	0.34	10.53
คลองสามวา	5,437	6,611	5,726	5,931	21.59	- 3.39	3.58
พื้นที่ศึกษา(มีนบุรีและคลองสามวา)	19,764	22,427	21,596	23,472	15.99	-6.53	7.06
กรุงเทพมหานคร	616,678	588,453	589,970	576,347	- 4.58	0.26	- 2.31
อัตราส่วนพื้นที่ศึกษาต่อกรุงเทพฯ (ร้อยละ)	3.20	3.81	3.66	4.07	-	-	-

ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร (2548: 2-7)

ตารางที่ 3.5 แสดงจำนวนศาสนสถานประเภทต่างๆในพื้นที่ศึกษาปีพ.ศ. 2548

เขต	ประเภทศาสนสถาน (แห่ง)				
	วัด	มัสยิด	ศาลเจ้า	โบสถ์คริสต์	มุสลิม
คันทายาว	3	2	1	1	18
มีนบุรี	6	13	-	-	31
คลองสามวา	10	9	-	-	-
พื้นที่ศึกษา (มีนบุรีและคลองสามวา)	16	22	-	-	31
กรุงเทพมหานคร	437	174	98	63	2,911
อัตราส่วนพื้นที่ศึกษาต่อกรุงเทพฯ (ร้อยละ)	3.66	12.64	-	-	1.06

ที่มา : รวบรวมจาก 50 สำนักงานเขต Available from <http://203.155.220.230/gov/frame.asp> [5 February 2007]

ภาพที่ 3.1 แสดงภาพพื้นที่เกษตรกรรม (ไร่หน่อ) ในบริเวณพื้นที่ศึกษา

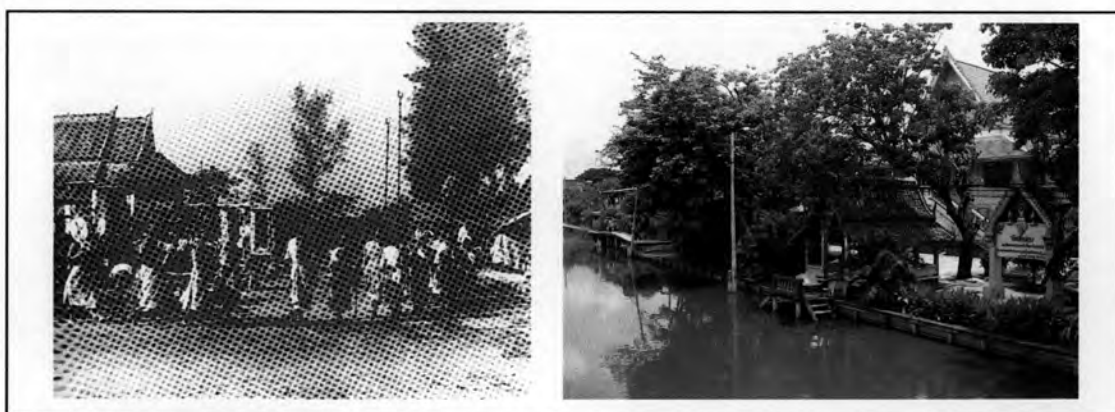
ที่มา : ภาพถ่ายบริเวณพื้นที่โครงการ บริเวณถนนหทัยราษฎร์ วันที่ 25 มิ.ย. 2549 และ 17 มี.ค. 2550

ภาพที่ 3.2 แสดงภาพพื้นที่เกษตรกรรม (นาข้าว) ในบริเวณพื้นที่ศึกษา

ที่มา : ภาพถ่ายบริเวณพื้นที่โครงการ บริเวณถนนหทัยราษฎร์ วันที่ 25 มิ.ย. 2549 และ 17 มี.ค. 2550

ภาพที่ 3.3 แสดงภาพวัดบางชันซึ่งเป็นศาสนสถานเก่าแก่ของพื้นที่ศึกษาในปี พ.ศ. 2491 และปัจจุบัน

ที่มา : Sharp (1978) และภาพถ่าย วันที่ 25 มิ.ย. 2549

ตารางที่ 3.6 แสดงจำนวนครัวเรือนเกษตร พื้นที่เกษตร และการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในพื้นที่ศึกษา ปีพ.ศ. 2545

เขต	ครัวเรือนเกษตร		รวมพื้นที่การเกษตร		ขนาดเฉลี่ย เนื้อที่เกษตร	พื้นที่การเกษตร (ไร่)	
	ครัวเรือน	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ	ไร่/ครัวเรือน	นาข้าว	พื้นที่เกษตรอื่นๆ
คันทายาว	149	1.08	1,515	0.70	10	1,098	418
มีนบุรี	628	4.54	7,690	3.57	12	4,674	3,018
คลองสามวา	1,920	13.89	39,028	18.11	20	30,935	8,093
พื้นที่ศึกษา(มีนบุรีและ คลองสามวา	2,548	18.43	46,718	21.68	32	35,609	11,111
กรุงเทพมหานคร	13,818	100	215,536	100	16	126,487	89,049
อัตราส่วนพื้นที่ศึกษาต่อ กรุงเทพฯ (ร้อยละ)	18.43		21.68		-	28.15	134.63

ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร (2548: 2-14)

3.5 ระบบโครงข่ายคมนาคม

3.5.1 การคมนาคมทางบก

ระบบโครงข่ายถนนแยกตามรายเขตแต่ละเขต ในพื้นที่ศึกษาตามที่ระบุไว้ในเอกสารโครงการบูรณาการแผนผังพัฒนาเขตเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติกลุ่มบูรพา กลุ่มศรีนครินทร์ และกลุ่มสุวินทวงศ์ (สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร, 2548: 2-16 ถึง 2-17) มีรายละเอียดดังนี้

ก. เขตคันทายาว ในเขตนี้มีโครงข่ายถนนสายหลักและสายรองดังนี้

1. ถนนสายหลัก มีถนนสายหลัก 3 สายคือถนนสายหลักที่อยู่ในแนวเหนือ-ใต้ของเขตเป็นทางด่วนคือถนนวงแหวนรอบนอกตะวันออก ถนนรามอินทรา และถนนสุขาภิบาล 2 (เสรีไทย)
2. ถนนสายรอง ที่สำคัญได้แก่ ถนนคูบอนบริเวณ กม. 8 ถนนปัญญา-เนเชอรัลพาร์ค ถนนสวนสยามซึ่งเชื่อมระหว่างถนนรามอินทรา กับถนนสุขาภิบาล 2 (เสรีไทย) นอกจากนี้ยังมีถนนซอยย่อยคือ ซอยรามอินทรา 62 ซึ่งเชื่อมระหว่างถนนรามอินทรา กับถนนนวมินทร์ ซอยรามอินทรา 44 (ซอยหมู่บ้านปฐุวิกรณ์ 2)

ข. เขตคลองสามวา ในเขตนี้มีโครงข่ายถนนสายหลักและสายรองดังนี้

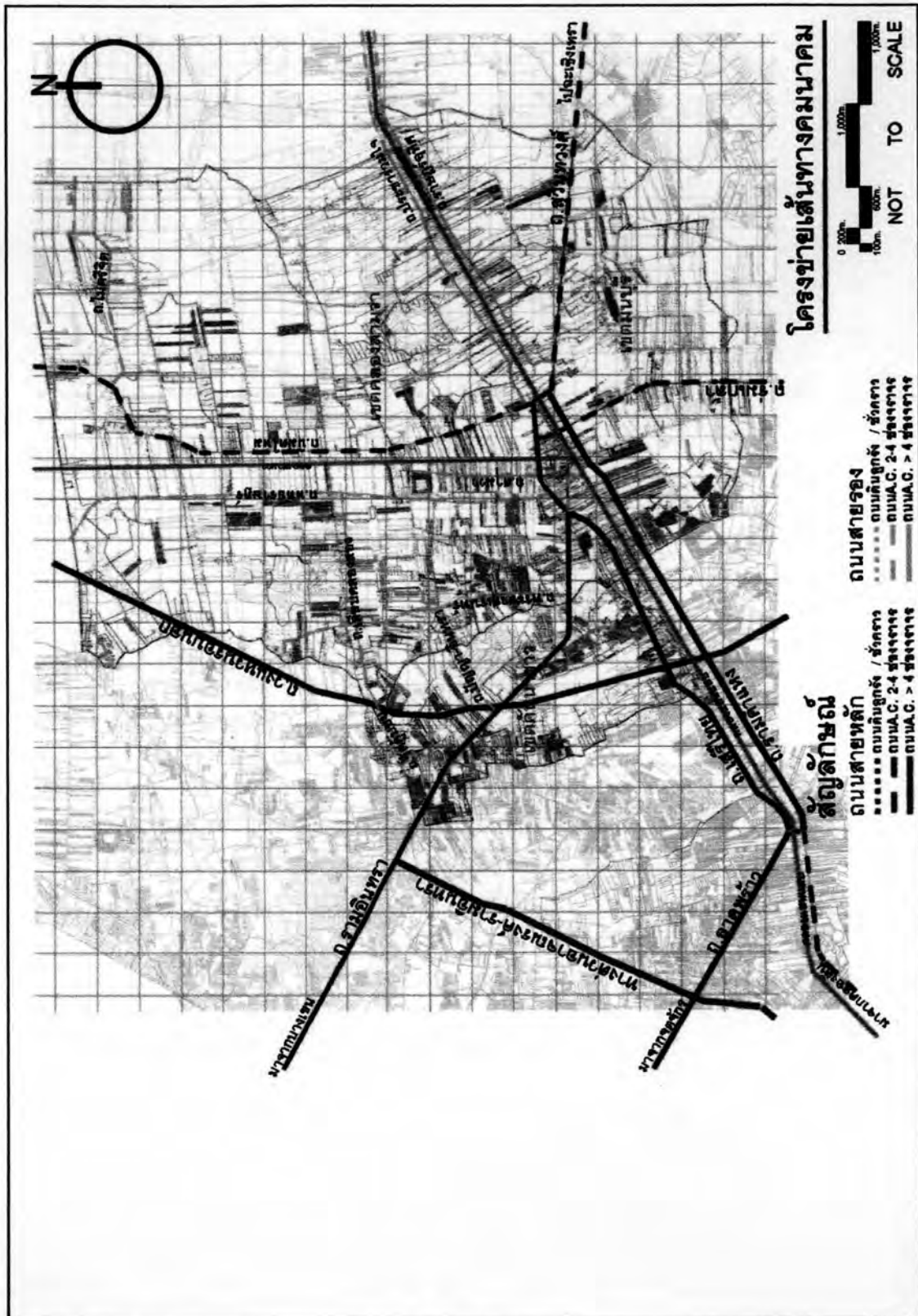
1. ถนนสายหลัก มีเพียงสายเดียวคือถนนนิมิตใหม่เป็นถนนแนวเหนือ-ใต้ผ่านกลางเขต โดยจุด เริ่มต้นถนนอยู่ในเขตมีนบุรี

2. ถนนสายรอง มีถนนสายรองที่สำคัญได้แก่ ถนนไมตรีจิต ถนนหทัยราษฎร์ ถนนเลียบคลองสอง เป็นต้น
- ค. เขตมีนบุรี ในเขตนี้มีโครงข่ายถนนสายหลักและสายรองดังนี้
1. ถนนสายหลัก มีถนนสายหลักที่สำคัญได้แก่ ถนนรามอินทรา-สุวินทวงศ์ซึ่งเป็นถนนสายสำคัญที่สุดของเขตเป็นถนนสายเศรษฐกิจ เชื่อมระหว่างเขตคันนายาวกับเขตหนองจอก ถนนสุขาภิบาล 2 (เสรีไทย) และถนนสุขาภิบาล 3 (รามคำแหง) เป็นถนนตัดขนานกับคลองแสนแสบทั้งสองฝั่งคลองเชื่อมระหว่างเขตสะพานสูงกับเขตมีนบุรี ถนนร่มเกล้าเป็นถนนแนวเหนือ-ใต้ที่เชื่อมระหว่างเขตลาดกระบังกับเขตมีนบุรี ถนนนิมิตรใหม่เริ่มจากเขตมีนบุรีขึ้นไปทางทิศเหนือถึงจังหวัดปทุมธานี
 2. ถนนสายรอง มีถนนสายรองที่สำคัญได้แก่ ถนนหทัยราษฎร์ซึ่งเริ่มจากเขตมีนบุรีขึ้นไปทางทิศเหนือเชื่อมต่อกับถนนสายไหมและถนนพหลโยธิน ถนนสีหบุรานุกิจเป็นถนนที่ต่อเนื่องกับถนนรามอินทราจากบริเวณสี่แยกสุวินทวงศ์และถนนสุขาภิบาล 2 (เสรีไทย) มุ่งไปทางทิศตะวันออก ถนนพระยาสุเรนทร์ เป็นถนนที่เข้าสู่พื้นที่ด้านตะวันตกของเขต ถนนประชาร่วมใจและถนนราษฎร์อุทิศเป็นถนนตัดขนานกับคลองแสนแสบทั้งสองฝั่งเชื่อมพื้นที่เขตมีนบุรีกับเขตหนองจอก (ดูแผนที่ 3.2 หน้า 51)

ภาพที่ 3.4 แสดงสภาพเส้นทางคมนาคมทางบกที่สำคัญ ในพื้นที่ในปัจจุบัน (ในภาพเป็นบริเวณถนนรามอินทราและสวนสยาม)

ที่มา : ภาพถ่าย วันที่ 25 มิ.ย. 2549

แผนที่ 3.2 แสดงโครงข่ายเส้นทางคมนาคมที่สำคัญในพื้นที่ศึกษา

ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร, ภาพถ่ายทางอากาศปี พ.ศ. 2543 กรมแผนที่ทหาร, www.googleearth.com

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์ของบางชั้นช่วงปี พ.ศ. 2491 ถึงปัจจุบัน
 สาขาภูมิสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นายวีร สอแสง 4874169525

3.5.2 การคมนาคมทางน้ำ

ปัจจุบันพื้นที่ศึกษามีจำนวนคลองทั้งหมด 64 คลอง โดยสำนักระบายน้ำของกรุงเทพมหานครดูแลจำนวน 7 คลอง สำนักงานเขตแต่ละเขตดูแลจำนวน 57 คลอง สำหรับการเดินทางโดยทางเรื่อนั้นปัจจุบันมีความสำคัญน้อยมาก มีให้บริการเฉพาะชุมชนบริเวณนอกคันกันน้ำเท่านั้น เนื่องมาจากการพัฒนาโครงข่ายถนนและการคมนาคมทางรถยนต์ที่มีมากและรวดเร็ว การก่อสร้างประตูระบายน้ำของระบบป้องกันน้ำท่วมของกรุงเทพฯ ตลอดจนสภาพคูคลองที่ตื้นเขินและความเน่าเสียของน้ำในคลอง เรือโดยสารที่ให้บริการมีลักษณะเป็นเรือโดยสารภายในท้องถิ่น เป็นเรือรับจ้างไม่ประจำทาง แล่นให้บริการในคลองแสนแสบ คลองสามวา คลองสองต้นนุ่น และคลองสายหลักๆ ใกล้เคียง โดยมีท่าเรือขนส่งและโดยสารอยู่ที่ริมคลองแสนแสบ บริเวณตลาดมีนบุรี 2 ด้านหลังถนนสีหบุรานุกิจ

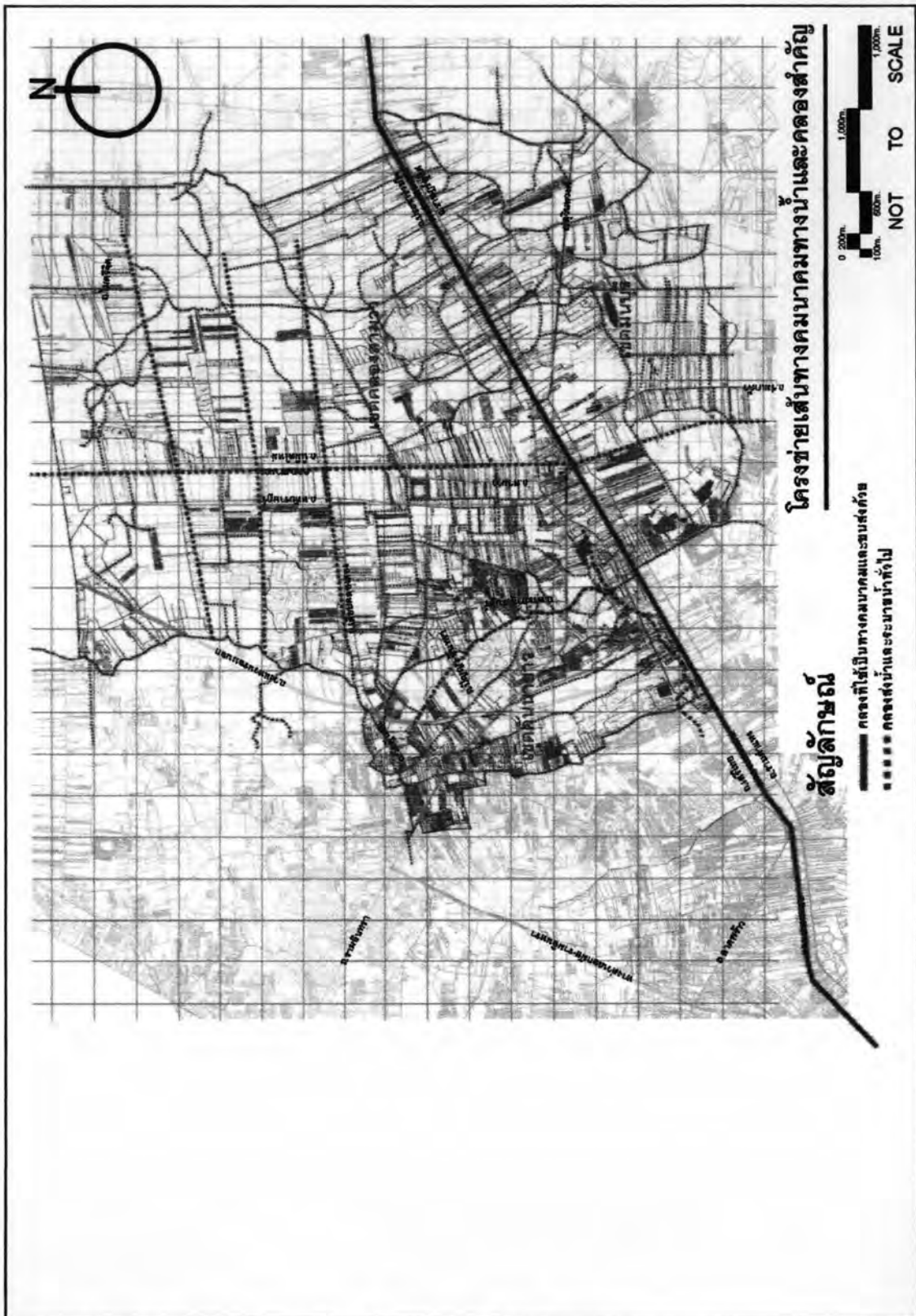
คลองที่สำคัญในบริเวณพื้นที่ศึกษา ได้แก่ คลองแสนแสบ ใช้เป็นคลองระบายน้ำผ่านคลองพระโขนงลงแม่น้ำเจ้าพระยา, คลองสามวา ใช้ประโยชน์เพื่อการชลประทาน, คลองพระยาสุเรนทร์ ใช้เป็นคลองระบายน้ำลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา และคลองบางชัน ใช้เป็นคลองระบายน้ำของนิคมอุตสาหกรรม สำหรับคลองอื่นๆที่ไม่ได้กล่าวถึงส่วนใหญ่เป็นคลองที่ขุดขึ้นเพื่อประโยชน์ทางด้านชลประทานเป็นหลัก และเป็นคลองที่ต่อเนื่องไปกับคลองในบริเวณทุ่งรังสิตในตอนเหนือของพื้นที่ศึกษา

ปัจจุบันระบบขนส่งมวลชนทางน้ำในคลองแสนแสบ ยังคงขาดช่วงอยู่ที่วัดศรีบุญเรืองในเขตคันนายาวเท่านั้น แต่ในอนาคต จะมีโครงการระบบขนส่งมวลชนจากวัดศรีบุญเรืองดังกล่าวไปจนถึงตลาดเก่ามีนบุรี ซึ่งจะเป็นระบบขนส่งที่รวดเร็ว มีประสิทธิภาพและเป็นทางเลือกในการคมนาคมขนส่ง รวมทั้งจะช่วยผลักดันให้ศูนย์กลางชุมชนมีนบุรีอันเป็นศูนย์กลางที่กำลังเติบโต มีความสำคัญมากยิ่งขึ้น (ดูแผนที่ 3.3 หน้า 53)

ภาพที่ 3.5 แสดงภาพเส้นทางคมนาคมทางน้ำที่สำคัญ ในพื้นที่ในปัจจุบัน (ในภาพเป็นบริเวณคลองแสนแสบตัดกับคลองสามวา)

ที่มา : ภาพถ่าย วันที่ 25 มิ.ย. 2549

แผนที่ 3.3 แสดงโครงข่ายเส้นทางคมนาคมทางน้ำและคลองที่สำคัญในพื้นที่ศึกษา

ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร, ภาพถ่ายทางอากาศปี พ.ศ. 2543 กรมแผนที่ทหาร, www.googleearth.com

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์ของบางชั้นช่วงปี พ.ศ. 2491 ถึงปัจจุบัน

นายวชิร สอแสง 4874169525

สาขาภูมิสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.6 ลักษณะการตั้งถิ่นฐานและรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน

พื้นที่ศึกษา จัดเป็นพื้นที่ด้านตะวันออก-ตะวันออกเฉียงเหนือของกรุงเทพมหานครซึ่งแบ่งพื้นที่ตามเขตการปกครองของกรุงเทพมหานครปัจจุบันเป็น 3 เขตคือเขตคันนายาว เขตคลองสามวาและเขตมีนบุรี มีเส้นทางคมนาคมสายหลักในพื้นที่คือ ถนนสุขาภิบาล 3 (รามคำแหง) ถนนสุขาภิบาล 2 (เสรีไทย) ถนนรามอินทรา ถนนร่มเกล้าและถนนสุวินทวงศ์ โดยถนนเหล่านี้ทำหน้าที่เชื่อมโยงพื้นที่ศึกษากับพื้นที่เมืองชั้นในและออกไปสู่จังหวัดใกล้เคียงคือปทุมธานีทางทิศเหนือและฉะเชิงเทราทางทิศตะวันออกดังรายละเอียดที่กล่าวมาแล้วในหัวข้อ 3.5

พื้นที่ศึกษามีเนื้อที่รวมกันทั้งหมด 200.311 ตร.กม.หรือ 125,194.375 ไร่โดยเป็นพื้นที่เขตคันนายาว 25.980 ตร.กม. เขตคลองสามวา 110.686 ตร.กม. และเขตมีนบุรี 63.645 ตร.กม. ทั้งนี้พื้นที่คลองสามวายังคงมีพื้นที่เกษตรกรรมมากที่สุด ในขณะที่พื้นที่เขตคันนายาวจะเป็นการใช้พื้นที่ในด้านการพักอาศัย ซึ่งอาจจะเนื่องมาจาก การที่ยังมีพื้นที่ว่าง ที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาเหลืออยู่มาก และตั้งอยู่ใกล้กับพื้นที่เมืองชั้นในอีกทั้งมีการพัฒนาโครงข่ายการคมนาคมที่มากกว่าเขตอื่น สำหรับเขตมีนบุรีนั้นการใช้ประโยชน์พื้นที่ที่มากที่สุดคือการเกษตรกรรม

การใช้ประโยชน์ที่ดินหลักของพื้นที่ศึกษาที่มีการรายงานในปีพ.ศ. 2545 ตามที่แสดงในตารางที่ 3.7 หน้า 59 นั้น ยังคงมีสัดส่วนของพื้นที่เกษตรกรรมอยู่มากที่สุดคือ 30,542.50 ไร่หรือ 48.87 ตร.กม.คิดเป็นร้อยละ 32.08 ของพื้นที่ศึกษา แต่ในอนาคตอันใกล้คาดว่าพื้นที่พักอาศัยน่าจะมีปริมาณมากขึ้นเนื่องจากยังมีพื้นที่ว่างที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาอยู่มาก อีกทั้งมีแนวโน้มการขยายตัวของพื้นที่เมืองจากเมืองชั้นในตามแนวถนนที่มีสูงมาก ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละประเภทโดยสรุปมีดังนี้ (สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร, 2548: 2-21 ถึง 2-32)

3.6.1 ที่อยู่อาศัย

การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยปีพ.ศ. 2545 ในพื้นที่ศึกษา รวมประมาณ 14,266.88 ไร่ หรือ 22.83 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 14.99 ของพื้นที่ศึกษา การตั้งถิ่นฐานของชุมชนบริเวณนี้ในอดีตเริ่มตามแนวคลองสายหลัก ในลักษณะการพัฒนาหรือขยายตัวแบบริบบิ้น (Ribbon development) โดยคลองสายหลักที่สำคัญ เช่น คลองแสนแสบ คลองสอง คลองสามวา เป็นต้น มีบ้านเรือนแบบชุมชนริมน้ำอยู่ตามริมลำคลอง บางแห่งมีลักษณะของชุมชนแออัดรูปกระจุกคล่องอย่างผิดกฎหมาย เมื่อมีการพัฒนาโครงข่ายถนนสายหลัก สายรองทำให้เกิดการขยายตัวของชุมชนตามแนวถนนสายสำคัญ แต่ขณะเดียวกันพื้นที่หลังแนวอาคารริมถนนเหล่านี้มักจะไม่มีการพัฒนา เป็นพื้นที่ตาบอดหรือเว้นว่างรอการพัฒนาเป็นจำนวนมาก (ดูตารางที่ 3.7 หน้า 59) โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณที่มีถนนสายหลักที่แบ่งพื้นที่เมืองออกเป็นพื้นที่ปิดล้อมขนาดใหญ่

(Super block) ภายในพื้นที่ปิดล้อมเป็นที่อยู่อาศัยที่กระจุกกระจายมีระบบถนน ตรอก ซอยไม่เป็นระบบ แต่การขยายตัวของพัฒนาอสังหาริมทรัพย์โดยการจัดสรรที่ดินได้ปรากฏเป็นกลุ่มๆ กระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่ ซึ่งนั่นเป็นส่วนที่ช่วยให้เกิดชุมชนที่มีระบบถนนได้มาตรฐานตามพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน แต่ในภาพรวมของพื้นที่ศึกษาแล้วโครงข่ายถนนส่วนใหญ่ยังไม่เชื่อมต่อกันเป็นระบบ

รูปแบบของที่อยู่อาศัยในบริเวณพื้นที่ศึกษามีความหลากหลาย ทั้งประเภทบ้านเดี่ยว อาคารแถว ตึกแถว อาคารอยู่อาศัยรวมประเภทแฟลตและอพาร์ทเมนต์ และอาคารชุดที่เกิดขึ้นมากในบริเวณใกล้เส้นทางคมนาคมเพื่อรองรับแหล่งงานหรือสถานศึกษาเช่นในส่วนที่ต่อเนื่องกับถนนสุขาภิบาล 3 (รามคำแหง) และที่อยู่อาศัยสำหรับกลุ่มแรงงานนิคมอุตสาหกรรมบางชั้นในบริเวณเขตมีนบุรีและเขตคันนายาวด้วย

การขยายตัวของพัฒนาอสังหาริมทรัพย์หรือหมู่บ้านจัดสรร มีการขยายตัวมากและกระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่เขตต่างๆแต่หลายแห่งเป็นโครงการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย และที่อยู่อาศัยโครงการของรัฐบาล เพราะในเขตพื้นที่ศึกษายังมีราคาที่ดินต่ำกว่าพื้นที่อื่นๆในกรุงเทพมหานคร จึงเป็นปัจจัยให้เกิดหมู่บ้านหรือชุมชนที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อย แต่พื้นที่ในบริเวณนี้ยังมีโครงข่ายถนนจำนวนน้อยและไม่ต่อเนื่องกันอย่างเป็นระบบจึงเกิดปัญหาตรอก ซอย คับแคบ ถนนสายหลักสายรองไม่เพียงพอในการรองรับปริมาณจราจรในบางเขตที่มีการขยายตัวมากเช่นเขตคันนายาวและมีนบุรีเป็นต้น

พื้นที่ในบริเวณพื้นที่ศึกษายังมีโอกาสในการพัฒนาที่อยู่อาศัยเนื่องจากยังมีพื้นที่ว่างที่รอการพัฒนาอยู่มากเช่น บริเวณที่ถนนสายหลักเข้าไม่ถึงด้านหลังกลุ่มตึกแถวริมถนนสายหลักเป็นต้น

3.6.2 พาณิชยกรรม

การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมในปีพ.ศ. 2545 ในพื้นที่ศึกษา รวมพื้นที่ประมาณ 1,347.50 ไร่หรือ 2.16 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 1.42 ของพื้นที่ศึกษาซึ่งถือว่าไม่มากนักเมื่อเทียบกับการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอื่น พื้นที่พาณิชยกรรมส่วนใหญ่จะกระจายตัวตามแนวถนนสายหลักสายรอง ตรอกซอยในชุมชนพื้นที่อยู่อาศัยและบริเวณที่เป็นศูนย์รวมชุมชนเดิม ตลาดเก่าริมคลองแสนแสบ พื้นที่ศูนย์การค้าเดิมที่ยังมีบทบาทสำคัญในการให้บริการสินค้า ทั้งปลีกและส่งให้แก่ประชาชนในพื้นที่ เช่นตลาดเก่ามีนบุรีและตลาดใหม่มีนบุรี มีบริเวณที่เป็นย่านและศูนย์ชุมชนสำคัญหรือจุดเปลี่ยนการเดินทางที่ประชาชนเข้ามา มาก รวมถึงย่านศูนย์กลางใหม่ที่เกิดขึ้นเพื่อบริการชุมชน เช่นห้างสรรพสินค้าแฟชั่นไอส์แลนด์ในเขตคันนายาว สวนสัตว์

ซาฟารีเวิลด์ บริเวณถนนพระยาสุเรนทร์ ถนนนิมิตรใหม่และถนนหทัยราษฎร์ในเขตคลองสามวา เป็นต้น

3.6.3 อุตสาหกรรมและคลังสินค้า

การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้าในปีพ.ศ. 2545 ในพื้นที่ศึกษา รวมพื้นที่ประมาณ 965.63 ไร่ หรือ 1.55 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 1.01 ของพื้นที่ศึกษาซึ่งถือว่ามีปริมาณไม่มากนัก เมื่อเทียบกับการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอื่น การประกอบกิจการอุตสาหกรรมในพื้นที่มี 2 กลุ่มหลักคือนิคมอุตสาหกรรมซึ่งคือนิคมอุตสาหกรรมบางชัน และอุตสาหกรรมทั่วไปที่กระจายอยู่ในพื้นที่ตามถนนสายหลักเช่น ถนนร่มเกล้าและถนนสุวินทวงศ์ การประกอบกิจการอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมเบาและโรงงานขนาดเล็ก ส่วนนิคมอุตสาหกรรมบางชันนั้นจะเป็นอุตสาหกรรมด้านการผลิตอาหารสำเร็จรูปเป็นส่วนใหญ่

ในส่วนของคลังสินค้านั้น ส่วนใหญ่จะกระจายอยู่ในพื้นที่ใกล้โรงงานอุตสาหกรรมแต่แนวโน้มในอนาคตน่าจะมีการขยายตัวโดยเฉพาะในเขตตอนล่างของพื้นที่ศึกษาคือ เขตมีนบุรีซึ่งมีพื้นที่ใกล้เคียงกับสนามบินสุวรรณภูมิและที่ดินส่วนใหญ่มีราคาต่ำและเป็นเขตที่มีปัญหาเรื่องเสียงที่ส่งผลกระทบต่อการอยู่อาศัย ทำให้มีความเป็นไปได้สูงที่การใช้ประโยชน์ด้านนี้จะสามารถขยายตัวได้มากในพื้นที่ศึกษา

3.6.4 เกษตรกรรม

จากข้อมูลสถิติและการสำรวจปี พ.ศ. 2545 พบว่ามีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทเกษตรกรรมในพื้นที่ศึกษา รวมพื้นที่ประมาณ 30,542.50 ไร่หรือ 48.88 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 32.08 ของพื้นที่ศึกษา โดยเขตที่มีพื้นที่เกษตรกรรมมากที่สุดคือเขตคลองสามวาซึ่งมีพื้นที่เกษตรกรรม 21,862.50 ไร่หรือ 34.98 ตร.กม.และเขตมีนบุรีมีพื้นที่เกษตรกรรม 8,680 ไร่หรือ 13.89 ตร.กม. ส่วนในเขตคันนายาวมีพื้นที่เกษตรกรรมน้อยมาก เหตุที่ทั้ง 2 เขตแรกดังกล่าวมายังมีพื้นที่เกษตรกรรมอยู่มาก ก็เนื่องมาจากการควบคุมของกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัติผังเมืองกรุงเทพมหานครและข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2525 พื้นที่เกษตรกรรมส่วนใหญ่ใช้ทำนาข้าว นาหญ้า สวนผลไม้และเพาะปลูกพืชผักต่างๆ เลี้ยงสัตว์ เช่น สัตว์น้ำ โดยเฉพาะเขตคลองสามวาที่มีฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและปลาสวยงามเป็นผลิตภัณฑ์ขึ้นชื่อของเขตด้วย

3.6.5 สถาบันการศึกษา

การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษาในปีพ.ศ. 2545 ในพื้นที่ศึกษา รวมพื้นที่ประมาณ 411.87 ไร่ หรือ 0.66 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 0.43 ของพื้นที่ศึกษา สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ตั้งอยู่บนริมถนนสายหลักเช่น รามอินทรา สุขาภิบาล 2 (เสรีไทย) สุขาภิบาล 3

(รวมค่าแห่ง) และกระจายแทรกอยู่ตามศาสนสถานโดยเฉพาะโรงเรียนทางศาสนาของศาสนาอิสลามที่กระจายอยู่โดยทั่วไปในพื้นที่ศึกษา ดังรายละเอียดในแผนที่ 3.4 และ 3.5 หน้า 58 และ 61

3.6.6 การใช้ที่ดินประเภทอื่น

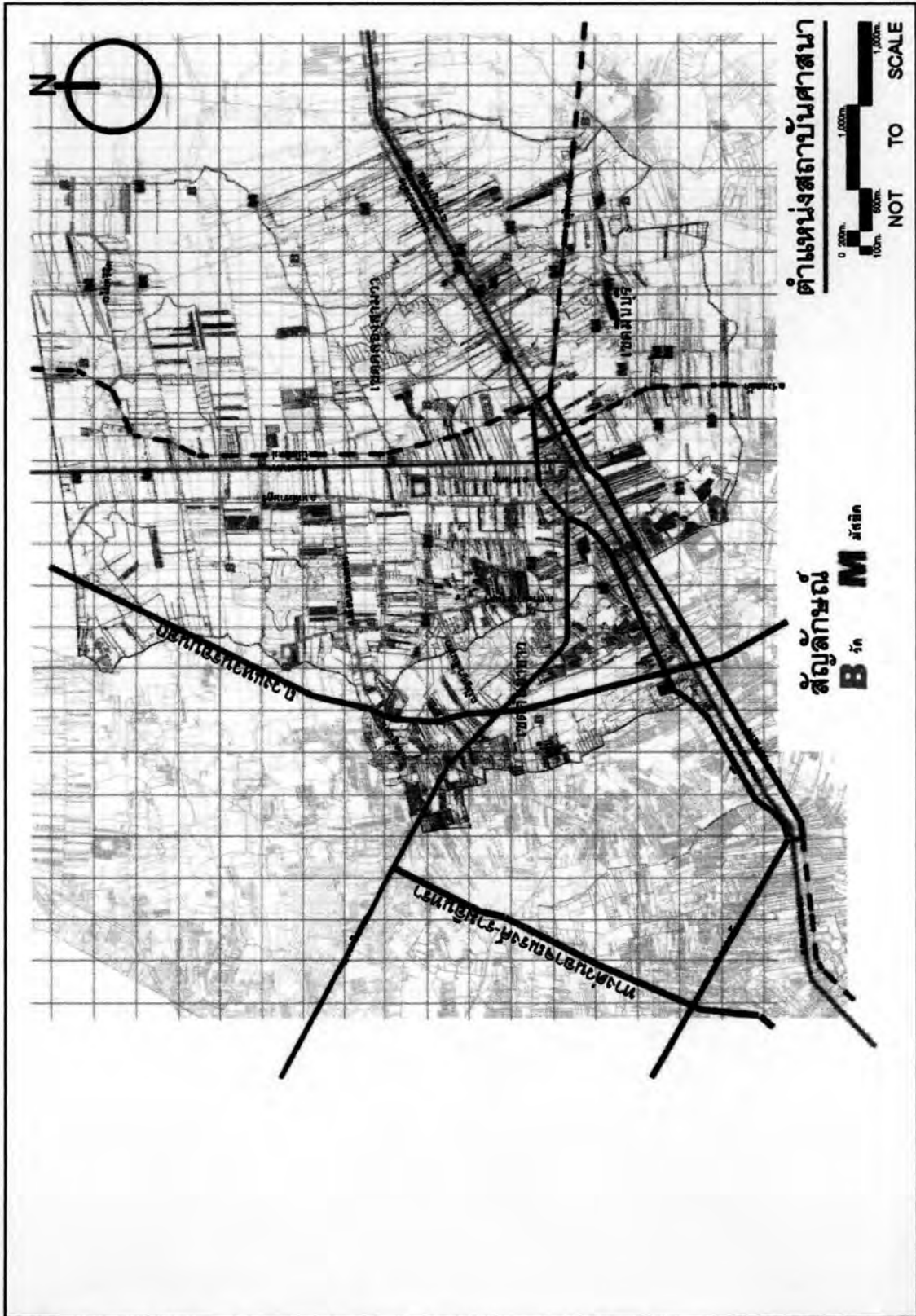
การใช้ที่ดินประเภทอื่นๆ ได้แก่ สถาบันราชการ สถาบันศาสนาและนันทนาการนั้นในบริเวณพื้นที่ศึกษาค่อนข้างจะมีพื้นที่ที่น่าสนใจเช่น สวนสยาม สวนสัตว์ซาฟารีเวิลด์และสนามกอล์ฟหลายแห่งในเขตคันนายาวและเขตคลองสามวา ในส่วนของสถาบันศาสนานั้น ศาสนสถานในบริเวณพื้นที่ศึกษา ส่วนใหญ่จะเป็นมัสยิด ในศาสนาอิสลาม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประชากรดั้งเดิมบางส่วนในบริเวณพื้นที่ศึกษาเป็นชาวมุสลิมที่อพยพและถูกกวาดต้อนมาจาก 7 หัวเมืองภาคใต้ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

3.6.7 พื้นที่ถนน

ในบริเวณพื้นที่ศึกษามีรวมกันประมาณ 6,122.50 ไร่ หรือ 9.80 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 6.43 ของพื้นที่ศึกษา แม้ว่าดูตามสัดส่วนจะเห็นว่าพื้นที่มาก แต่ส่วนมากจะเป็นพื้นที่ถนนที่เป็นถนนสายหลักเช่น ทางด่วน ทางพิเศษ ถนนเลียบเมือง วงแหวนตะวันออก ซึ่งไม่ใช่ถนนที่ให้บริการในพื้นที่ท้องถิ่น ดังนั้นจะพบว่าพื้นที่บริเวณนี้ยังขาดโครงข่ายถนนสายรอง และถนนสายท้องถิ่น(Local Road) โดยเฉพาะในพื้นที่เกษตรกรรมที่ยังห่างจากถนนสายหลัก

3.6.8 พื้นที่ว่าง

ในบริเวณพื้นที่ศึกษา ยังมีพื้นที่ว่าง ที่ยังไม่ได้รับการพัฒนา เหลืออยู่ประมาณ 29,078.75 ไร่หรือ 46.53 ตร.กม.คิดเป็นร้อยละ 30.54 ของพื้นที่ศึกษาซึ่งส่วนใหญ่เป็นที่ว่างที่แทรกอยู่ในพื้นที่อาศัยและเกษตรกรรม และพื้นที่ว่างผืนใหญ่รอการพัฒนา เขตที่มีพื้นที่ว่างเหลืออยู่มากที่สุดคือเขตมีนบุรี คลองสามวาและคันนายาวตามลำดับ แต่เมื่อวิเคราะห์ตามศักยภาพของบริการพื้นฐานและข้อบังคับทางกฎหมายแล้ว พื้นที่ว่างในเขตคันนายาวน่าจะมีศักยภาพในการรองรับการขยายตัวของเมืองมากที่สุด

แผนที่ 3.4 แสดงตำแหน่งสถาบันศาสนาในพื้นที่ศึกษา

ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร, ภาพถ่ายทางอากาศปี พ.ศ. 2543 กรมแผนที่ทหาร, www.googleearth.com

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์ของบางชั้นช่วงปี พ.ศ. 2491ถึงปัจจุบัน

นายวชิร สอแสง 4874169525

สาขาภูมิสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โดยสรุปแล้ว ภาพรวมการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่ศึกษามีลักษณะของพื้นที่รอยต่อเมืองกับชนบท การใช้ที่ดินประกอบไปด้วยที่อยู่อาศัยและพื้นที่เกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ การกระจายของการขยายตัวของการใช้ที่ดินและอาคารเป็นไปในแนวราบ เนื่องจากสภาพทางกายภาพของพื้นที่ ที่มีปัญหาในเรื่องการเป็นที่ลุ่ม น้ำท่วมขัง การระบายน้ำออกจากพื้นที่ลำบาก และมีการบังคับกำหนด การใช้ที่ดินไว้ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น

ตารางที่ 3.7 แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในพื้นที่ศึกษา ปีพ.ศ. 2545

ประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	ปริมาณการใช้พื้นที่ (ไร่)					อัตราส่วนพื้นที่ศึกษาต่อกรุงเทพฯ (ร้อยละ)
	คันนายาว	มีนบุรี	คลองสามวา	พื้นที่ศึกษา	กรุงเทพฯ	
ที่อยู่อาศัย	4,690.00	6,006.88	8,260.00	14,266.88	228,990.63	6.23
พาณิชยกรรม	536.00	1,058.75	288.75	1,347.50	38,317.50	3.52
อุตสาหกรรม	339.00	575.00	131.88	706.88	17,321.25	4.08
คลังสินค้า	72.00	185.00	73.75	258.75	7,696.88	3.36
เกษตรกรรม	617.00	8,680.00	21,862.50	30,542.50	231,148.12	13.21
สถาบันการศึกษา	171.00	242.50	169.37	411.87	12,126.87	3.40
สถาบันราชการ	93.00	127.50	11.25	138.75	28,504.37	0.49
สถาบันศาสนา	44.00	89.375	256.87	346.25	7,227.50	4.79
นันทนาการ	1,543.00	51.875	80.00	131.88	15,890.00	0.83
ถนน	1,581.00	2,383.75	3,738.75	6,122.50	80,544.37	7.60
แหล่งน้ำ	1,315.00	4,325.63	7,525.00	11,850.63	75,765.00	15.64
พื้นที่ว่าง	5,238.00	14,801.88	14,276.87	29,078.75	237,303.00	12.25
รวม	16,238.00	38,528.13	56,674.99	95,203.12	980,835.49	9.71

ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร (2548: 2-19)

หมายเหตุ แสดงประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เน้นพิจารณาในวิทยานิพนธ์นี้

3.7 สาธารณูปโภค สาธารณูปการและความต้องการในอนาคต

3.7.1 การให้บริการน้ำประปา

การให้บริการน้ำประปาในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ดำเนินการโดยการประปานครหลวง มีขอบเขตการให้บริการแก่ประชาชนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการและนนทบุรี สำหรับในพื้นที่ศึกษานั้นยังอยู่ในเขตการให้บริการน้ำประปา และค่อนข้างที่จะได้รับการบริการอย่างทั่วถึง ยกเว้นในพื้นที่ด้านตะวันออกของพื้นที่ศึกษาที่การให้บริการน้ำประปายังคงจำกัดอยู่เพียงตามแนวถนนสายหลักหรือตามพื้นที่ที่มีการพัฒนาหมู่บ้านจัดสรรเท่านั้น เนื่องจากยังเป็นพื้นที่ที่มีการ

พัฒนาอย่างเบาบางและกระจัดกระจาย ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลให้เกิดการขุดเจาะน้ำบาดาลอันเป็นสาเหตุของการทรุดตัวของพื้นที่และปัญหาการระบายน้ำในฤดูน้ำหลาก

3.7.2 การให้บริการไฟฟ้าและโทรศัพท์

การให้บริการไฟฟ้าและโทรศัพท์ในพื้นที่ซึ่งดำเนินการโดยการไฟฟ้านครหลวงและบริษัท ทศท คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) นั้น ในพื้นที่ศึกษายังคงมีความเพียงพอต่อการใช้งาน

3.7.3 การให้บริการด้านการศึกษา

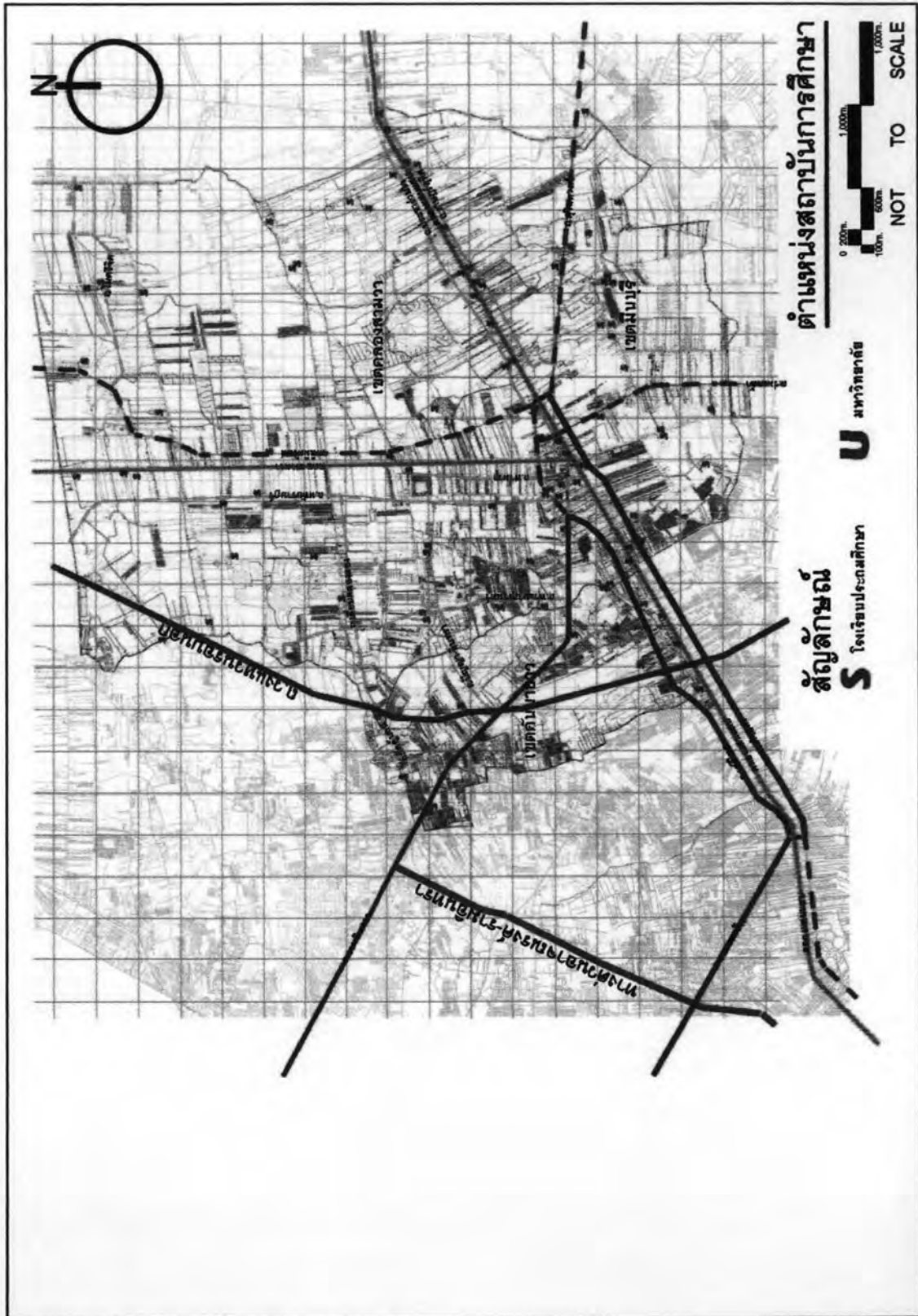
การให้บริการด้านการศึกษาของพื้นที่ศึกษาในปัจจุบัน พบว่าพื้นที่ส่วนใหญ่มีความพอเพียงเมื่อพิจารณาจากการกระจายตัวและรัศมีการให้บริการ ยกเว้นในบางพื้นที่ เช่นในเขตคันทนายาวซึ่งข้อมูลของกรุงเทพมหานคร ที่ระบุไว้ในโครงการบูรณาการแผนผังพัฒนาเขตเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติกลุ่มบูรพาที่การให้บริการทั้งระดับประถมศึกษาที่มีรัศมีการให้บริการ 1 กม.และระดับมัธยมศึกษาที่มีรัศมีการให้บริการ 1.5 กม.นั้นยังไม่ครอบคลุม

3.7.4 การให้บริการด้านสาธารณสุข

ในปัจจุบันการให้บริการสาธารณสุขในพื้นที่ศึกษา ทั้งในระดับล่างสุดของระบบบริการสาธารณสุขของรัฐบาลคือศูนย์บริการสาธารณสุขและศูนย์บริการสาธารณสุขสาขา และในระดับทุติยภูมิ คือโรงพยาบาลที่มีแพทย์ประจำ และมีเตียงผู้ป่วยตามมาตรฐานกระทรวงสาธารณสุขนั้น ยังคงไม่เพียงพอในบางพื้นที่เช่นเขตคันทนายาวที่ไม่มีศูนย์บริการสาธารณสุขในพื้นที่เลย

3.7.5 การให้บริการสวนสาธารณะ

พื้นที่สวนสาธารณะ และพื้นที่เปิดโล่งเพื่อนันทนาการ ในปัจจุบัน ในพื้นที่ศึกษาซึ่งอ้างอิงจากข้อมูลสำนักสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตในพื้นที่ศึกษาและแผนที่ภูมิศาสตร์ (G.I.S.) ของสำนักผังเมือง ที่ได้อ้างอิงไว้ในโครงการบูรณาการแผนผังพัฒนาเขต เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติกลุ่มบูรพา กลุ่มสุวินทวงศ์และกลุ่มศรีนครินทร์ ระบุว่าพื้นที่ศึกษามีพื้นที่เปิดโล่งประเภทต่างๆได้แก่ สวนสาธารณะซึ่งมีกระจายอยู่ในพื้นที่ ได้แก่ สวนสาธารณะบึงสะแกงามสามเดือน และบึงมะขามเทศเฉลิมพระเกียรติ ในเขตคลองสามวา สวนสาธารณะบึงกระเทียมในเขตมีนบุรี และสวนสาธารณะบริเวณแยกต่างระดับทางด่วนในเขตคันทนายาว สวนหย่อม สวนขนาดเล็กที่กำกับดูแลโดยสำนักงานเขต พื้นที่นันทนาการต่างๆ เช่น สนามเด็กเล่น สนามกีฬา ศูนย์เยาวชน รวมถึงพื้นที่เปิดโล่งประเภทอื่นๆ เช่น สวนน้ำสวนสยามในเขตคันทนายาว สวนสัตว์ซาฟารีเวิลด์ในเขตคลองสามวา สนามกอล์ฟ และทะเลสาบหรือบึงรับน้ำอื่นๆในพื้นที่

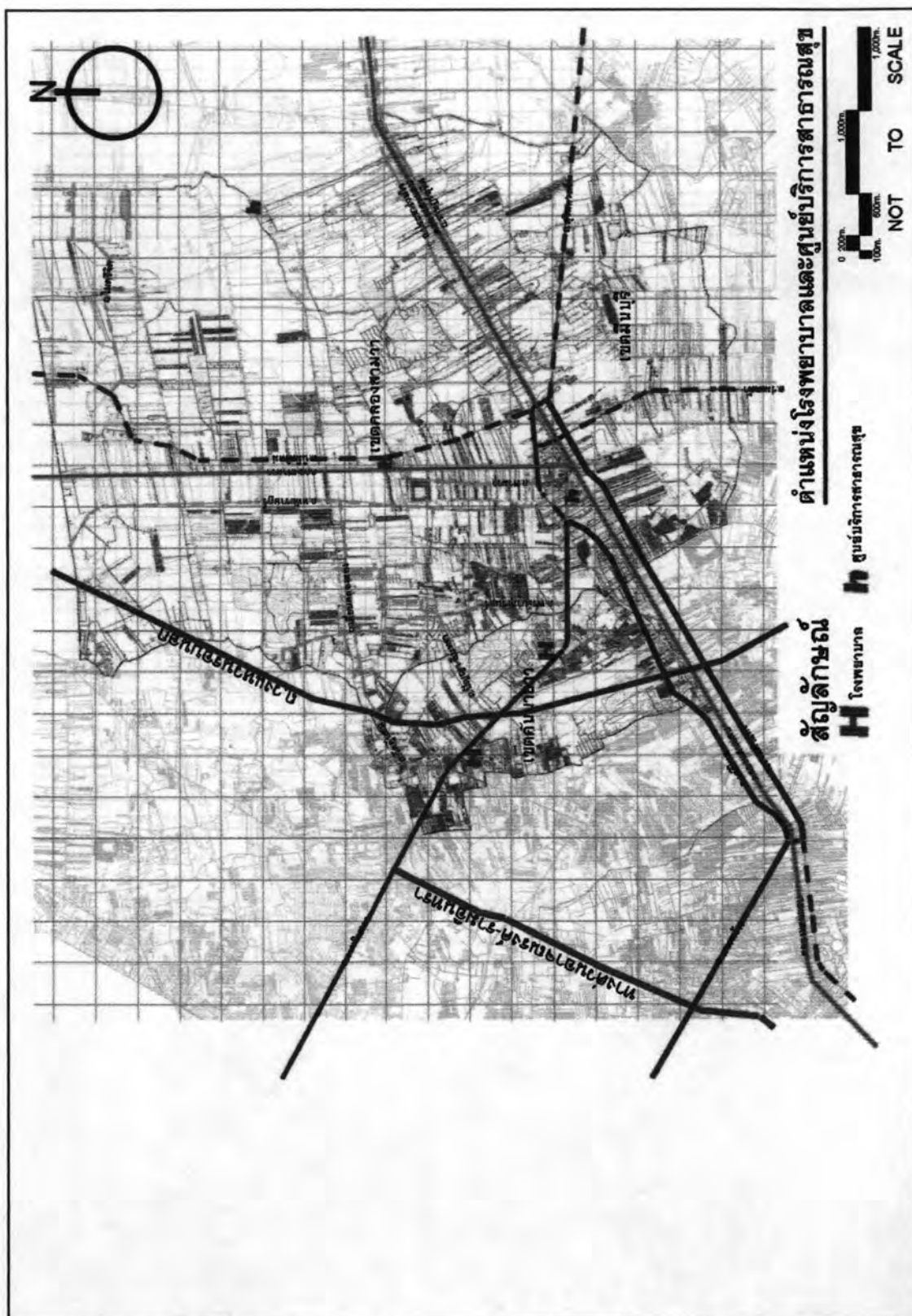
แผนที่ 3.5 แสดงตำแหน่งสถาบันการศึกษาในพื้นที่ศึกษา

ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร, ภาพถ่ายทางอากาศปี พ.ศ. 2543 กรมแผนที่ทหาร, www.googleearth.com

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์ของบางชั้นช่วงปี พ.ศ. 2491 ถึงปัจจุบัน

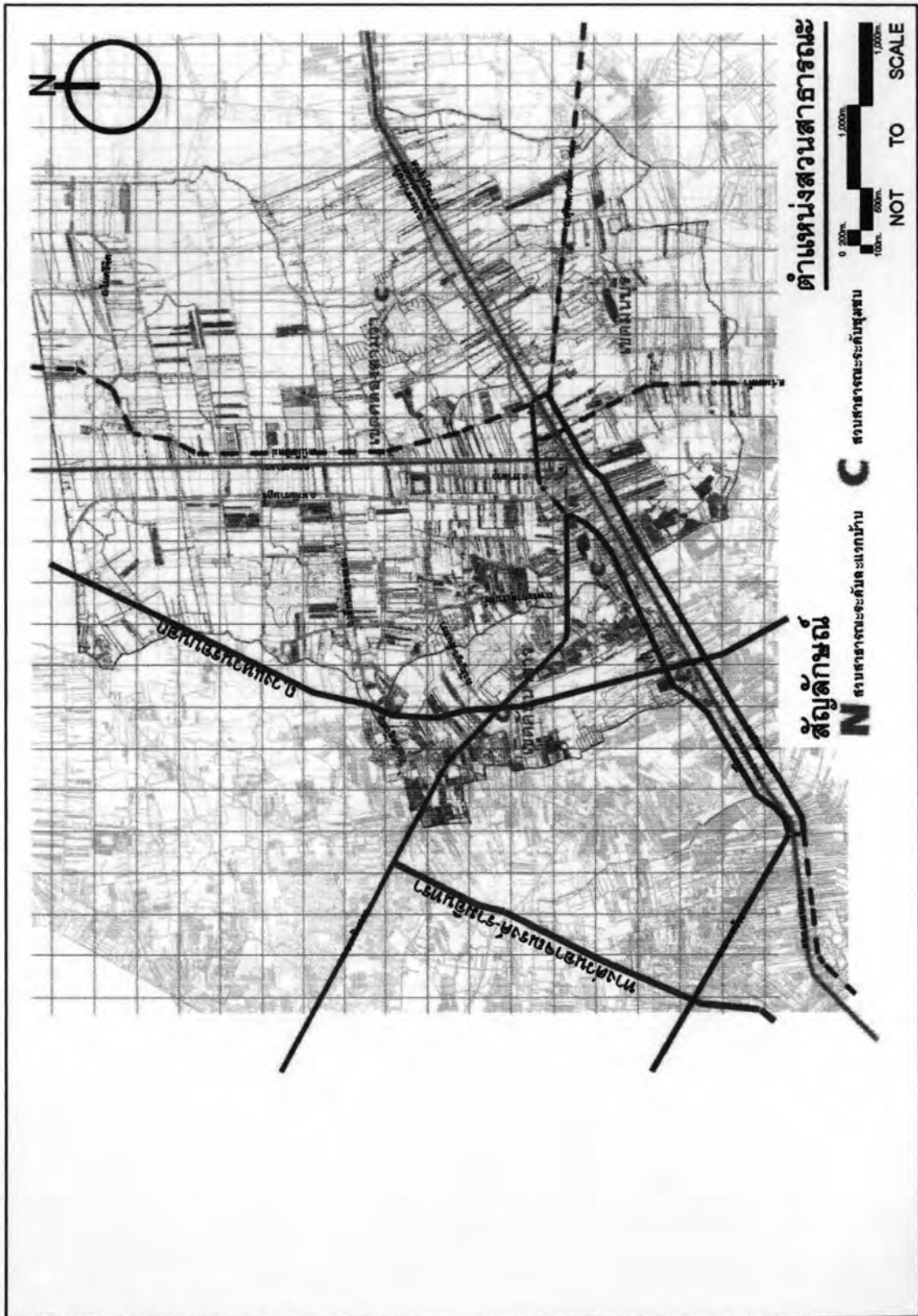
นายวชิร สอแสง 4874169525

สาขาภูมิสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 3.6 แสดงตำแหน่งโรงพยาบาลและศูนย์บริการสาธารณสุขในพื้นที่ศึกษา
ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร, ภาพถ่ายทางอากาศปี พ.ศ. 2543 กรมแผนที่ทหาร, www.googleearth.com

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์ของบางชั้นช่วงปี พ.ศ. 2491ถึงปัจจุบัน นายวชิร สอแสง 4874169525
สาขาภูมิสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 3.7 แสดงตำแหน่งสวนสาธารณะในพื้นที่ศึกษา

ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร, ภาพถ่ายทางอากาศปี พ.ศ. 2543 กรมแผนที่ทหาร, www.googleearth.com

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์ของบางชั้นช่วงปี พ.ศ. 2491ถึงปัจจุบัน

นายวัชร สอแสง 4874169525

สาขาภูมิสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย